

רע"פ 6009/15 - המבקשים ברע"פ 6009/15: נ' המשיבה:

רע"פ 6009/15 - המבקשים ברע"פ 6009/15: נ' המשיבה:עליון

רע"פ 6009/15

רע"פ 6013/15

המבקשים ברע"פ 6009/15:

1. צביקה קושמקוב

2. אודי כהן

המבקש ברע"פ 6013/15:

רותם אפרת

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

[08.09.2015]

כבוד השופט ס' ג'ובראן

בשם המבקש 1 ברע"פ

6009/15:

עו"ד מנשה סלטון

בשם המבקש 2 ברע"פ

6009/15:

עו"ד משה אלון

בשם המבקשת ברע"פ

6013/15:

עו"ד שי טובים

בקשות רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז - לוד מיום 12.7.2015 בעפ"ג 55748-03-15 שניתן על

ידי כבוד השופטים: י' שפסר, צ' דותן וד"ר ש' בורנשטיין

פסק-דין

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי (השופטים י' שפסר, צ' דותן, וד"ר ש' בורנשטיין) בעפ"ג 55748-03-15 מיום 12.7.2015, במסגרתו התקבל ערעור המשיבה על גזר דינו של בית משפט השלום (השופטת נ' בכור) בת"פ 30280-08-11 מיום 18.3.2015, במובן זה שנקבעה הרשעה לצד עבודות לתועלת הציבור, חלף צו שירות ללא הרשעה. בקשה זו תידון במאוחד עם בקשת רשות הערעור ברע"פ 6013/15, הנוגעת לאותו פסק דין, וזהה במהותה לבקשה ברע"פ 6009/15 (המבקשים בשתי הבקשות יכוננו להלן: המבקשים).

רקע והליכים קודמים

2. המבקשים ונאשם נוסף (להלן: ארז); (המבקשים וארז יכוננו להלן: הנאשמים) הורשעו בבית משפט השלום, על יסוד הודאתם בעובדות כתב אישום מתוקן, בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות, לפי שילוב סעיף 380 + סעיף 382(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). בתקופה הרלבנטית לכתב האישום, הנאשמים שירתו כשוטרים ביחידת יס"מ במחוז מרכז במשטרת ישראל. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 28.11.2008 נסעו הנאשמים בניידת משטרה ברחובות כפר קאסם. הם הבחינו בעבדאל באסט בדיר (להלן: המתלון), תושב כפר קאסם, בעודו הולך ברחוב, וקראו לו לגשת אליהם. בשל צורת הפנייה, ביקש המתלון מארז שידבר אליו בכבוד, ובתגובה החל דין ודברים בין הנאשמים לבין המתלון. בסיום חילופי הדברים, הורו הנאשמים למתלון להיכנס לניידת. המתלון סירב, ולכן הנאשמים דרשו ממנו להזדהות, ומשהלה הציג תעודת זהות של אחיו ולא שלו, הם דרשו ממנו שוב להיכנס לניידת. המתלון סירב וצעד לאחור, ובשל כך הנאשמים הכניסו אותו אל הניידת בכוח. בהיות המתלון בתוך הניידת, החל ארז להכות אותו נמרצות בכל גופו, בעוד שאר הנאשמים אומרים למתלון כי יקחו אותו לפרדס, ושם "ילמדו אותו איך לדבר עם שוטרים". האירוע נמשך מספר דקות, ורק בסופן שחררו הנאשמים את המתלון מהניידת. כתוצאה מהמכות שספג, נגרמו למתלון שברים בצלעות, המטומה בעמוד השדרה ונזקים נוספים. ארז הואשם כי תקף את המתלון שלא כדין, בצוותא עם יתר הנאשמים, שאפשרו את התקיפה בנוכחותם, וכך גרמו לו חבלה של ממש.

3. בית משפט השלום גזר את דינם של הנאשמים ביום 18.3.2015. בגזר דינו, בית משפט השלום עמד על הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בו, על מדיניות הענישה הנהוגה ועל הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בית משפט השלום קבע כי הערכים החברתיים המוגנים שנפגעו הם השמירה על שלומם, בריאותו וגופו של הפרט; זכותו לחירות, כבוד וביטחון אישי; והגנה על אמון הציבור במערכות אכיפת החוק. כן קבע כי מידת הפגיעה בערכים אלו גבוהה, בשל העובדה שהנאשמים פעלו בצוותא, במסגרת תפקידם כשוטרי יס"מ האמונים על שלום הציבור וביטחונו, וגרמו למתלון חבלות קשות - וכל זאת בשל זוטי דברים ובהעדר כל חשד משמעותי להתנהגות עבריינית מצדו. בבחינת נסיבות ביצוע העבירה, התייחס בית משפט השלום לנזק הרב שנגרם למתלון, אשר נוסף על הנזק הפיזי נגרמו לו גם נזקים נפשיים וכלכליים, ולכך שהעבירה בוצעה באלימות, באכזריות, ותוך ניצול כוחם ומעמדם של הנאשמים אל מול המתלון. עם זאת, הודגש כי חלקו של ארז באירועים גדול יותר מחלקם של המבקשים, אשר מעורבותם בעבירה הייתה פסיבית. על יסוד המתואר, קבע בית משפט השלום כי מתחם העונש ההולם נע בין 6 חודשי עבודות שירות לבין 12 חודשי מאסר בפועל.

4. בקביעת העונש המתאים, בית משפט השלום לקח בחשבון את הנסיבות האישיות של הנאשמים, אשר ביחס לכולם הוגשו תסקירים חייביים מטעם שירות המבחן - בהם נקבע כי הסיכוי להישנות עבירה מצד מי מהנאשמים הוא נמוך - וכן את הודאתם, החרטה והאמפתיה אותה הביעו ביחס למעשיהם, את העדרו של עבר פלילי, ואת היותם בעלי ותק של שנים בשירות הציבורי ובאכיפת החוק תוך סיכון עצמי נדיר. עוד התייחס בית משפט השלום לכך שכתב האישום בעניינם הוגש רק בחלוף כמעט 4 שנים ממועד ביצוע העבירה, וגזר דינם ניתן בחלוף כ-6 שנים וחצי. על סמך כל זאת, בית משפט השלום מצא כי התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 40ד(א) לחוק, לביכור שיקולי שיקום על פני אינטרסים אחרים במסגרת שיקול דעתו של בית המשפט, תוך הטלת עונש החורג לקולה ממתחם הענישה. לפיכך, השית בית משפט השלום על ארז לבצע עבודות לתועלת הציבור בהיקף של 250 שעות, וכן פיצוי למתלונן בסך 15,000 ש"ח; ועל המבקשים השית עבודות לתועלת הציבור בהיקף של 200 שעות, ופיצוי למתלונן בסך 7,500 ש"ח. עוד קבע בית משפט השלום כי בעניינם של המבקשים התקיימו תנאי ההלכה אשר נקבעה ב"פ 2083/96 כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (1997) (להלן: הלכת כתב) - על פיה ניתן להימנע מהרשעתו של נאשם מקום שאין יחס סביר בין הנזק הצפוי לו מהרשעה, לבין חומרתה של העבירה שנעברה - ולפיכך החליט לבטל את הרשעתם של המבקשים.
5. המשיבה ערערה על קלות עונשם של הנאשמים, וטענה כי בית משפט השלום הציב לנגד עיניו את השוטרים הנאשמים ועניינם, תוך טשטוש כליל של דמות המתלונן שנחשף לאלימות חמורה, ובכך בית המשפט סטה בגזר דינו באופן בולט מהמדיניות המשפטית המקובלת בעבירות מהסוג בו הואשמו הנאשמים. ביחס לארז, המשיבה ביקשה כי יוטל עונש מאסר בפועל שירוצה בעבודות שירות, וביחס למבקשים ביקשה כי תיהפך החלטת בית משפט השלום לבטל את הרשעתם. בית המשפט המחוזי דחה את הערעור ביחס לארז, בקובעו כי עונשו של ארז אמנם אינו מידתי וחורג משמעותית לקולה ממתחם העונש, אך בשל העובדה שחלפו כ-7 שנים ממועד ביצוע העבירה; שארז ביצע חלק נכבד מהעבודות לתועלת הציבור שהוטלו עליו; ושהוא פוטר כבר מהמשטרה ואינו משמש עוד כשוטר, יש להותיר את העונש שהוטל על כנו. הערעור בנוגע למבקשים התקבל, ובית המשפט המחוזי פסק שיש להרשיעם, מבלי לשנות מהעונשים שהושתו עליהם. בית המשפט המחוזי הדגיש כי הכלל הקיים הוא שמי שהודה בביצוע עבירה או שהוכחה אשמתו מורשע, ואי הרשעה היא חריג לכלל המיועד למקרים יוצאי דופן. בנסיבות עניינם של המבקשים, בית המשפט המחוזי מצא שלנוכח חומרת העבירה בה הואשמו המבקשים וחומרת נסיבות ביצועה, לא ניתן להימנע מהרשעתם, בוודאי לאור האינטרס הציבורי במיגור עבירות אלימות הנעברות על ידי אלו המופקדים על אכיפת החוק.
- הבקשה למתן רשות הערעור
6. בבקשות שלפניי, עותרים המבקשים ליתן להם רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ולבטל את הרשעתם בעבירה בה הורשעו. המבקשים סבורים כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי מהווה פגיעה קשה בעיקרון הצדק, שכן לאחר קבלת הערעור נגדם ודחיית הערעור ביחס לארז, אין כמעט שוני בין העונש שהושת על המבקשים לבין העונש שהושת על ארז, על אף שנקבע שחלקו בביצוע העבירה גדול מזה של המבקשים. כן טוענים המבקשים כי לא היה מקום להתערבות בפסק דינו של בית משפט השלום ביחס לביטול ההרשעה, שכן פסק הדין אינן כראוי בין השיקולים לחומרה בנסיבות העבירה, לבין השיקולים לקולה בנסיבותיהם האישיות של הנאשמים.

דיון והכרעה

7. אין בידי לקבל את הבקשה למתן רשות ערעור. עניינם של המבקשים נדון כבר בפני שתי ערכאות. הלכה היא, כי אין מעניקים רשות לערעור שני, אלא אם עולה סוגיה עקרונית בעלת חשיבות כללית, בין משפטית ובין ציבורית (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיה) (13.7.1982)), או אם ישנם שיקולי צדק ייחודיים בנסיבות המקרה (ראו: רע"פ 5066/09 אוהיון נ' מדינת ישראל (22.4.2010)). כאמור לעיל, המבקשים סבורים כי עניינם נכנס בגדר החריג השני, הנוגע לשיקולי צדק ייחודיים בנסיבות המקרה.

8. עיינתי בבקשות ובפסקי הדין של בית משפט השלום ובית המשפט המחוזי, ואני סבור כי אין מקום להתערב בפסק דינו של בית המשפט המחוזי. כידוע, הענקת רשות ערעור משיקולי צדק נעשית במקרים נדירים ביותר. לענין זה ראו את דבריו של המשנה לנשיא (בדימוס) ש' לוי, בספרו תורת הפרוצדורה האזרחית - מבוא ועקרונות יסוד 182 (מהדורה שנייה, 2008):

"קיימים מקרים נדירים ביותר שבהם תחושת הצדק שבקשת רשות לערער מעוררת לפני השופט הדן בה היא כל כך חזקה, עד שהוא יכול ליטול היתר לעצמו, לחרוג מהכללים, לתת לאינטרס הפרט משקל גדול יותר מכפי שמקובל בבקשות מהסוג הנדון, ולתת למבקש רשות לערער".

עם זאת, הדגיש בית משפט זה כי "אין בסמכותו הטבועה של בית משפט זה להעניק רשות ערעור שעה ששיקולי צדק מצדיקים זאת כדי לגרוע מעוצמתה של ההלכה הידועה שנקבעה בענין חניון חיפה" (רע"פ 6351/08 טורנהיים נ' מדינת ישראל (10.12.2008)). איני מוצא כי הפער המועט בין העונש שהוטל על המבקשים לבין העונש שהוטל על ארז מהווה פגיעה קשה בעקרון הצדק. עונשם של המבקשים נגזר ממילא תוך סטייה משמעותית לקולה ממתחם הענישה אשר הוגדר על ידי בית משפט השלום, וזאת למרות חומרתם של המעשים בהם הורשעו. בית המשפט המחוזי נימק היטב מדוע לטעמו אין מקום להתערב בעונש שהוטל על ארז, ויש לזכור כי השיקולים לקולה שעמדו למבקשים, והביאו לסטייה לטובתם ממתחם הענישה, עמדו ברובם המכריע גם לארז. בנסיבות אלו, איני מוצא כי התקיימו הנסיבות המיוחדות המצדיקות מתן רשות ערעור משיקולי צדק.

9. כמו כן, איני סבור כי נפל פגם בהחלטתו של בית המשפט המחוזי להרשיע את המבקשים. הכלל הרחב בתורת הענישה הוא שמקום שהוכחה אשמתו של אדם, יש להרשיעו בדין. ההרשעה היא פועל יוצא מהפרת הנורמה הפלילית, והיא מהווה חוליה טבעית הנגזרת מהוכחת האשמה הפלילית (ראו: רע"פ 5983/13 אבן נ' מדינת ישראל (2.4.2014); רע"פ 9893/06 לאופר נ' מדינת ישראל, בפס' 8 (31.12.2007)). החריג לכלל מצוי בסעיף 71א(ב) לחוק, המסמך בית משפט שמצא כי נאשם ביצע עבירה, להטיל עליו צו שירות לתועלת הציבור ללא הרשעה. על פי הלכת כתב, אי הרשעה כאמור תתאפשר בהתקיימות שני גורמים מצטברים: ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם, ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה בלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים. בעניינינו, העבירה שנעברה היא עבירה חמורה, אשר מידת פגיעתה בערכים מוגנים גבוהה, ונסיבותיה הן נסיבות קשות. העבירה נעברה על ידי שוטרים, האמונים על אכיפת החוק ועל שלום הציבור, במהלך ביצוע תפקידם. בצדק סבר בית המשפט המחוזי כי המבקשים אינם יכולים לצאת נקיים מהרשעה בנסיבות העניין שלפניי, ואין כל יסוד להתערבות בקביעה זו. על כן, אין מקום להיעתר לבקשות למתן רשות ערעור.

10. סוף דבר, הבקשות נדחות.

ניתנה היום, כ"ד באלול התשע"ה (8.9.2015).